Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

23. april 2015 *

»Præjudiciel forelæggelse — direktiv 93/13/EØF — urimelige kontraktvilkår — forsikringsaftale — artikel 4, stk. 2 — vurdering af, om kontraktvilkårene er urimelige — undtagelse, der gælder for vilkår om aftalens hovedgenstand — vilkår, som sikrer overtagelse af forfaldne afdrag på en aftale om realkreditlån — låntagers fuldstændige uarbejdsdygtighed — udelukkelse af dækning under denne garanti i tilfælde af skønnet erhvervsevne til at kunne udføre lønnet eller ulønnet beskæftigelse«

I sag C-96/14,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af tribunal de grande instance de Nîmes (Frankrig) ved afgørelse af 26. februar 2014, indgået til Domstolen den 28. februar 2014, i sagen:

Jean-Claude Van Hove

mod

CNP Assurances SA,

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, M. Ilešič, og dommerne A. Ó Caoimh, C. Toader (refererende dommer), E. Jarašiūnas og C.G. Fernlund,

generaladvokat: N. Jääskinen

justitssekretær: fuldmægtig V. Tourrès,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 9. december 2014,

efter at der er afgivet indlæg af:

— CNP Assurances SA ved avocats P. Woolfson og I. de Seze

— den franske regering ved S. Menez, D. Colas og S. Ghiandoni, som befuldmægtigede

— Europa-Kommissionen ved M. Owsiany-Hornung og M. van Beek, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

* Processprog: fransk.

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 4, stk. 2, i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler (EFT L 95, s. 29).

2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem Jean-Claude Van Hove og CNP Assurances SA (herefter »CNP Assurances«) vedrørende et påstået urimeligt kontraktvilkår i en forsikringsaftale, som indeholder en definition af fuldstændig uarbejdsdygtighed med hensyn til dette selskabs overtagelse af forfaldne afdrag på realkreditlån optaget af Jean-Claude Van Hove.

Retsforskrifter

EU-retten

3 19. og 20. betragtning til direktiv 93/13 har følgende ordlyd:

»Ved anvendelsen af dette direktiv bør vurderingen af, om et vilkår er urimeligt, ikke omfatte vilkår, der omhandler aftalens hovedgenstand eller forholdet mellem leverancens eller ydelsens kvalitet og pris; der kan imidlertid tages hensyn til aftalens hovedgenstand og forholdet mellem kvalitet og pris ved vurderingen af, om andre kontraktvilkår er urimelige, bl.a. i forbindelse med forsikringsaftaler indgår de bestemmelser, hvori den forsikrede risiko og forsikrernes forpligtelse er defineret eller klart afgrænset, således ikke i en sådan vurdering, når der tages hensyn til disse afgrænsninger ved beregningen af den præmie, som forbrugeren betaler.

Kontrakterne skal være formuleret på en klar og forståelig måde, og forbrugeren skal have en reel mulighed for at gøre sig bekendt med alle vilkårene, og i tvivlstilfælde gælder den fortolkning, der er mest fordelagtig for forbrugeren.«

4 Dette direktivs artikel 1, stk. 1, fastsætter:

»Formålet med dette direktiv er indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem erhvervsdrivende og forbrugere.«

5 Nævnte direktivs artikel 3, stk. 1, bestemmer:

»Et kontraktvilkår, der ikke har været genstand for individuel forhandling, anses for urimeligt, hvis det til trods for kravene om god tro bevirker en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser ifølge aftalen til skade for forbrugeren.«

6 Artikel 4 i direktiv 93/13 fastsætter:

»1. Det vurderes, om et kontraktvilkår er urimeligt, under hensyn til hvilken type varer eller tjenesteydelser aftalen omfatter, og ved på tidspunktet for aftalens indgåelse at tage hensyn til alle omstændighederne i forbindelse med dens indgåelse samt til alle andre vilkår i aftalen eller i en anden aftale, som hænger sammen med denne, jf. dog artikel 7.

2. Vurderingen af, om kontraktvilkårene er urimelige, omfatter hverken definitionen af aftalens hovedgenstand eller overensstemmelsen mellem pris og varer eller mellem tjenesteydelser og betalingen herfor, for så vidt disse vilkår er affattet klart og forståeligt.«

7 Det følger af dette direktivs artikel 5:

»I de aftaler, hvor alle eller nogle af de vilkår, der tilbydes forbrugeren, er i skriftlig form, skal disse vilkår altid være udarbejdet på en klar og forståelig måde. Hvis der opstår tvivl om et kontaktvilkårs betydning, gælder den fortolkning, som er mest gunstig for forbrugeren. […]«

Fransk ret

8 Artikel L. 132-1, stk. 7, i code de la consommation (forbrugeraftaleloven), som gennemfører artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13 i fransk ret, bestemmer:

»Vurderingen af, om kontraktvilkårene er urimelige […] omfatter hverken definitionen af aftalens hovedgenstand eller overensstemmelsen mellem prisen eller betalingen af den solgte vare eller den tilbudte ydelse, for så vidt disse vilkår er affattet klart og forståeligt.«

9 Denne lovs artikel L. 133-2 er affattet således:

»De kontraktvilkår, som af erhvervsdrivende tilbydes forbrugere eller ikke-erhvervsdrivende, skal være opstillet og affattet på en klar og forståelig måde.

I tvivlstilfælde skal de fortolkes til fordel for forbrugeren eller den ikke-erhvervsdrivende. […]«

Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

10 I juli 1998 indgik Jean-Claude Van Hove to aftaler om lån med Crédit Immobilier de France Méditerranée på henholdsvis 340 600 franske franc (FRF) (51 924 EUR) og 106 556 FRF (16 244 EUR), som skulle tilbagebetales i månedlige afdrag på 434,43 EUR indtil den 31. marts 2016 for det ene lån, og 26,70 EUR indtil den 31. marts 2017 for det andet lån.

11 I forbindelse med indgåelsen af disse aftaler om lån indgik han en aftale om tilslutning til CNP Assurances' »gruppeforsikringsordning« (herefter »forsikringsaftalen«). Den første bestemmelse i denne forsikringsaftale garanterer overtagelse af forfaldne afdrag, »som låntager er aftaleparten skyldig, i tilfælde af låntagers død, vedvarende og fuldstændige invaliditet eller 75% af de forfaldne afdrag ved låntagers fuldstændige uarbejdsdygtighed«.

12 Ifølge den nævnte aftales andet punkt er »(1) [d]en forsikrede […] fuldstændig uarbejdsdygtig, når denne efter en uafbrudt sygdomsperiode på 90 dage (karensperiode) er ude af stand til at genoptage nogen form for lønnet eller ulønnet beskæftigelse efter en ulykke eller en sygdom«.

13 Den 17. februar 2010 fik Jean-Claude Van Hove sygeorlov på grund af et tilbagefald efter en arbejdsulykke, der indtraf den 13. juni 2000. Hans helbredstilstand fandtes at være stationær den 17. oktober 2005. Hans vedvarende delvise uarbejdsdygtighed blev for sin del vurderet til 23%.

14 Den 14. maj 2005 blev han opereret for en fistel, som blev tilskrevet arbejdsulykken. Stationærtidspunktet for hans helbredstilstand blev fastsat til den 4. november 2005, og hans vedvarende delvise uarbejdsdygtighed blev vurderet til 67%. En ny sygeorlov blev foreskrevet den 3. august 2007 på grund af en genopblussen af svimmelhed, og blev forlænget frem til den 22. februar 2008.

15 Fra den 1. januar 2011 fastsatte socialsikringen hans vedvarende delvise uarbejdsdygtighed til 72%. Som følge heraf blev han tildelt en månedlig ydelse på 1 057,65 EUR.

16 Den 18. juni 2012 foretog den af CNP Assurances udpegede læge en undersøgelse af Jean-Claude Van Hove med henblik på at fastslå, hvilke beløb CNP Assurances skulle udbetale i henhold til garantien. Han konkluderede heri, at Jean-Claude Van Hoves helbredstilstand tillod ham at udføre et fleksjob. Ved skrivelse af 10. juli 2012 gav CNP Assurances Jean-Claude Van Hove meddelelse om, at fra den 18. juni 2012 ville selskabet ikke længere overtage de forfaldne afdrag på hans lån. Ved ny skrivelse af 29. august 2012 fastholdte CNP Assurances selskabets afslag på udbetaling, hvori det præciseredes for Jean-Claude Van Hove, at selv om hans helbredstilstand ikke længere var forenelig med en genoptagelse af hans tidligere beskæftigelse, havde han mulighed for at udføre et fleksjob, i det mindste på deltid.

17 Den 4. marts 2013 udtog Jean-Claude Van Hove stævning mod CNP Assurances ved den forelæggende ret. Han har principalt nedlagt påstand om, at det bl.a. på grundlag af bestemmelserne i code de la consommation fastslås, at bestemmelserne i aftalen mellem Jean-Claude Van Hove og CNP Assurances vedrørende definitionen af fuldstændig uarbejdsdygtighed og de vilkår, på hvilke garantien er opnået, er urimelige, og at sagsøgte i hovedsagen med virkning fra juni 2012 tilpligtes at overtage de udestående beløb i henhold til de to ovennævnte lån.

18 Til støtte for sine påstande har Jean-Claude Van Hove for det første gjort gældende, at vilkåret i forsikringsaftalen, som betinger forsikringsselskabets overtagelse af betalingen af afdragene af, at det er helt umuligt at genoptage nogen form for lønnet eller ulønnet beskæftigelse, er urimelig, fordi den skaber en betydelig uligevægt mellem parterne til ulempe for forbrugeren. For det andet har han gjort gældende, at definitionen af fuldstændig uarbejdsdygtighed er formuleret på en sådan måde, at det er umuligt for lægmand at forstå rækkevidden af den.

19 CNP Assurances har for den forelæggende ret nærmere bestemt nedlagt påstand om frifindelse for Jean-Claude Van Hoves påstand om overtagelse. Definitionen af fuldstændig uarbejdsdygtighed i aftalens forstand gør nemlig for det første, på en klar og præcis måde, overtagelse betinget af, at den pågældende er fuldstændig uarbejdsdygtig. CNP Assurances har endvidere gjort gældende, at Jean-Claude Van Hove siden den 18. juni 2012 ikke længere er fuldstændig uarbejdsdygtig i aftalens forstand, idet den af selskabet udpegede sagkyndige læge skønnede, at han var i stand til at udføre et fleksjob, og fastsatte hans funktionelle handicap til 20%. Selskabet har i denne henseende præciseret, at de kriterier, der er taget i betragtning ved fastsættelsen af denne sats, er forskellige fra dem, socialsikringen anvendte. For det andet kan det nævnte vilkår ikke udgøre et urimeligt kontraktvilkår, idet vilkåret omfatter selve aftalens genstand, og idet det ikke skaber nogen væsentlig uligevægt til ulempe for sagsøger, for så vidt som dennes forfaldne afdrag er blevet overtaget i mere end to år.

20 Den forelæggende ret har fremhævet, at en afgørelse af den tvist, der er indbragt for den, kræver, at der tages stilling til, om forsikringsaftalens andet vilkår er et urimeligt kontraktvilkår eller ej.

21 Denne ret har præciseret, at cour de cassation i en dom afsagt for nylig har fastslået, at vilkåret om garantien i tilfælde af midlertidig fuldstændig uarbejdsdygtighed, der bestemmer, at der udbetales dagpenge til den forsikrede i den periode, i hvilken dennes helbredstilstand midlertidigt ikke tillader den pågældende at udøve nogen erhvervsmæssig beskæftigelse, og som præciserer, at denne kompensation fortsat udbetales, indtil den dato, hvor den pågældende kan genoptage erhvervsmæssig beskæftigelse af enhver art, definerer aftalens hovedgenstand og er omfattet af artikel L. 132-1, syvende afsnit, i code de la consommation. Således er tribunal de grande instance de Nîmes af den opfattelse, at det vilkår, der er omhandlet i den for retten verserende sag, med henvisning til denne dom og i medfør af denne bestemmelse, kan være udelukket fra anvendelsesområdet for begrebet »urimeligt kontraktvilkår«.

22 Den forelæggende ret har i øvrigt – i modsætning til hvad Jean-Claude Van Hove har gjort gældende – anført, at ordlyden af dette vilkår, hvorefter overtagelsen ved fuldstændig uarbejdsdygtighed er betinget af, at den forsikrede »er ude af stand til at genoptage nogen form for lønnet eller ulønnet

erhvervsmæssig beskæftigelse efter en ulykke eller en sygdom«, er klart og præcist formuleret, men har dog bemærket, at det ikke kan udelukkes, at det nævnte vilkår er omfattet af begrebet »urimeligt kontraktvilkår« som omhandlet i direktiv 93/13.

23 Den samme ret er nemlig af den opfattelse, at dette vilkår, ved at definere begrebet »fuldstændig uarbejdsdygtighed«, fastsætter de betingelser, der skal opfyldes, for at den forsikrede er omfattet af forsikringsgarantien. Dog udelukker det nævnte vilkår, at en forsikret, som skønnes i stand til at udøve en eller anden form for erhvervsmæssig beskæftigelse, selv ulønnet, er omfattet af denne garanti. Ifølge den nævnte ret er formålet med tegning af en forsikringspolice som den, der er omhandlet i den sag, der er indbragt for retten, imidlertid at sikre overholdelse af de forpligtelser, som låntager har indgået, såfremt dennes helbredstilstand ikke længere gør det muligt at udøve en beskæftigelse, der giver den pågældende den indkomst, der er nødvendig for at kunne overholde sine forpligtelser.

24 For så vidt som det nævnte vilkår kan have den konsekvens, at låntageren fratages muligheden for at være omfattet af garantien i tilfælde af fuldstændig uarbejdsdygtighed, hvis den pågældende erklæres egnet til at udøve erhvervsmæssig beskæftigelse, selv om denne beskæftigelse ikke vil give forsikringstageren den mindste indkomst, fratages forsikringspolicen en del af sit formål. Den forelæggende ret er følgelig af den opfattelse, at forsikringspolicens andet vilkår kan fortolkes således, at den skaber en væsentlig uligevægt mellem de rettigheder og pligter, parterne har, til ulempe for forbrugeren.

25 Under disse omstændigheder har tribunal de grande instance de Nîmes besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Skal artikel 4, stk. 2, i [direktiv 93/13] fortolkes således, at begrebet vilkår, der omfatter definitionen af aftalens hovedgenstand som omhandlet i denne bestemmelse, omfatter en klausul i en forsikringsaftale om garanti for overtagelse af forfaldne afdrag til långiveren i tilfælde af låntagerens fuldstændige uarbejdsdygtighed, som forhindrer den forsikrede i at være omfattet af denne garanti, hvis han er erklæret egnet til at udøve ulønnet beskæftigelse?«

Om det præjudicielle spørgsmål

26 For det første skal det indledningsvis bemærkes, at ifølge fast retspraksis hviler den ved direktiv 93/13 indførte beskyttelsesordning på den betragtning, at forbrugeren befinder sig i en svagere stilling end den erhvervsdrivende såvel hvad angår forhandlingsstyrke som informationsniveau, og at forbrugeren som følge heraf tiltræder betingelser, som på forhånd er udarbejdet af den erhvervsdrivende, uden at han kan øve nogen indflydelse på disses indhold (jf. bl.a. dom Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, præmis 48 og den deri nævnte retspraksis).

27 For det andet, under hensyntagen til denne svagere stilling, forpligter direktiv 93/13 medlemsstaterne til at indføre en ordning, som sikrer, at alle kontraktvilkår, der ikke har været genstand for individuel forhandling, kan efterprøves med henblik på at afgøre, om de er urimelige. Det tilkommer således den nationale ret under hensyntagen til kriterierne i artikel 3, stk. 1, og artikel 5 i direktiv 93/13 at afgøre, om et sådant vilkår under hensyntagen til omstændighederne i den konkrete sag opfylder det nævnte direktivs krav om god tro, jævnbyrdighed og gennemsigtighed (dom Kásler og Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, præmis 40 og den deri nævnte retspraksis).

28 Selv om det på samme måde alene tilkommer den forelæggende ret at udtale sig om, hvorledes disse vilkår skal kvalificeres i lyset af de faktiske omstændigheder i det konkrete tilfælde, er Domstolen ikke desto mindre i henhold til bestemmelserne i direktiv 93/13, nærmere bestemt dettes artikel 4, stk. 2,

kompetent til at fastlægge de kriterier, som den nationale retsinstans kan eller skal anvende ved undersøgelsen af kontraktvilkår i lyset af disse bestemmelser (dom Kásler og Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, præmis 45).

29 Med sit spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at et vilkår i en forsikringsaftale om garanti for overtagelse af forfaldne afdrag til långiveren i tilfælde af låntagerens fuldstændige uarbejdsdygtighed, som forhindrer denne forsikrede i at være omfattet af den nævnte garanti, såfremt han er erklæret egnet til at udøve lønnet eller ulønnet beskæftigelse, er omfattet af undtagelsen i denne bestemmelse.

30 Det fremgår af artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13, at vurderingen af, om kontraktvilkårene er urimelige, hverken omfatter definitionen af aftalens hovedgenstand eller overensstemmelsen mellem pris og varer eller mellem tjenesteydelser og betalingen herfor, for så vidt som disse vilkår er affattet klart og forståeligt.

31 Domstolen har allerede fastslået, at eftersom denne bestemmelse foreskriver en undtagelse til den ordning med indholdsmæssig kontrol med kontraktvilkår, som foreskrevet i den beskyttelsesordning til fordel for forbrugerne, som er gennemført med direktiv 93/13, skal denne fortolkes strengt (jf. domme Kásler og Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, præmis 42, og Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, præmis 49).

32 Det er inden for disse rammer, at den forelæggende rets spørgsmål skal undersøges. For at besvare dette spørgsmål skal det først undersøges, om et vilkår som det i hovedsagen omhandlede er omfattet af en forsikringsaftales hovedgenstand, og dernæst, om et sådant vilkår er affattet klart og forståeligt.

Om begrebet »aftalens hovedgenstand«

33 De kontraktvilkår, som er omfattet af begrebet »aftalens hovedgenstand« i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13, skal forstås som vilkår, der fastlægger aftalens hovedydelser, og som dermed er kendetegnende for aftalen (jf. i denne retning domme Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, C-484/08, EU:C:2010:309, præmis 34, og Kásler og Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, præmis 49). De vilkår, som derimod er underordnede i forhold til dem, der definerer selve aftaleforholdets natur, kan ikke være omfattet af begrebet »aftalens hovedgenstand« i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i denne bestemmelse (domme Kásler og Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, præmis 50, og Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, præmis 54).

34 Hvad angår spørgsmålet om, hvorvidt et vilkår er omfattet af en forsikringsaftales hovedgenstand, skal det for det første bemærkes, at det følger af Domstolens praksis, at en forsikringstransaktion er kendetegnet ved, at forsikringsgiveren påtager sig mod betaling af en præmie og i tilfælde af forsikringsbegivenhedens indtræden til den forsikrede at betale den ydelse, der er blevet aftalt ved kontraktens indgåelse (domme CPP, C-349/96, EU:C:1999:93, præmis 17, Skandia, C-240/99, EU:C:2001:140, præmis 37, og Kommissionen mod Grækenland, C-13/06, EU:C:2006:765, præmis 10).

35 Hvad for det andet angår et kontraktvilkår i en forsikringsaftale indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger fremgår det af 19. betragtning til direktiv 93/13, at i sådanne aftaler indgår de bestemmelser, hvori den forsikrede risiko og forsikrernes forpligtelse er defineret eller klart afgrænset, ikke i vurderingen af, om et vilkår er urimeligt, når der tages hensyn til disse afgrænsninger ved beregningen af den præmie, som forbrugeren betaler.

36 I den foreliggende sag har den forelæggende ret præciseret, at det omhandlede kontraktvilkår indeholder en definition af begrebet »fuldstændig uarbejdsdygtighed« og fastlægger betingelserne for, at en låntager er omfattet af garantien for betaling af de af sidstnævnte skyldige beløb i forbindelse med den pågældende låntagers lån. Under disse omstændigheder kan det ikke udelukkes, at et sådant

vilkår afgrænser den forsikrede risiko samt forsikrernes forpligtelse, og fastlægger den omhandlede forsikringsaftales hovedydelse, hvilket det ikke desto mindre tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.

37 I denne henseende har Domstolen haft lejlighed til at udtale, at undersøgelsen af et kontraktvilkår med henblik på at afgøre, om dette er omfattet af begrebet »aftalens hovedgenstand« som omhandlet i artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13, skal foretages under hensyn til aftalens art, dens almindelige opbygning og samtlige aftalebestemmelser samt til den juridiske og faktuelle sammenhæng, hvori den indgår (jf. i denne retning dom Kásler og Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, præmis 50 og 51).

38 Det tilkommer således den forelæggende ret at afgøre, i hvilket omfang det vilkår, som er omhandlet i den for retten verserende tvist, på baggrund af disse elementer fastlægger en væsentlig del af det samlede aftalekompleks, hvori den indgår, der som sådan kendetegner denne helhed.

39 Såfremt den forelæggende ret måtte nå frem til, at vilkåret indgår i det samlede aftalekompleks' hovedgenstand, skal denne ret ligeledes undersøge, om det nævnte vilkår er affattet klart og forståeligt af den erhvervsdrivende (jf. i denne retning dom Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, C-484/08, EU:C:2010:309, præmis 32, og kendelse Pohotovosť, C-76/10, EU:C:2010:685, præmis 72).

Om begrebet »klar og forståelig affattelse«

40 Domstolen har haft lejlighed til at præcisere, at kravet om, at kontraktvilkår skal være gennemsigtige, som opstilles i direktiv 93/13, ikke kan indskrænkes til, at vilkår formelt set blot skal være affattet grammatisk klart og forståeligt. Tværtimod hviler den ved direktiv 93/13 indførte beskyttelsesordning på den betragtning, at forbrugeren befinder sig i en svagere stilling end den erhvervsdrivende hvad angår bl.a. informationsniveau, hvorfor dette krav om gennemsigtighed skal fortolkes bredt (jf. i denne retning domme Kásler og Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, præmis 71 og 72, og Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, præmis 73).

41 Af væsentlig betydning for forbrugeren med henblik på overholdelsen af kravet om gennemsigtighed er således ikke kun den information, der er givet inden aftalens indgåelse vedrørende ansvarsbetingelserne, men ligeledes en gennemgang af detaljerne omkring mekanismen til overtagelse af forfaldne afdrag til långiveren i tilfælde af låntagerens fuldstændige uarbejdsdygtighed, samt forholdet mellem denne mekanisme og den, der er fastsat i andre vilkår, således at denne forbruger på grundlag af klare og forståelige kriterier kan forudse, hvilke økonomiske følger aftalen kan få for den pågældende. Dette gør sig gældende, for så vidt som forbrugeren beslutter sig for, under hensyn til disse to typer af elementer, om vedkommende ønsker at indgå en aftale med en erhvervsdrivende og at være bundet af de vilkår, som denne erhvervsdrivende forinden har udarbejdet (jf. analogt domme RWE Vertrieb, C-92/11, EU:C:2013:180, præmis 44, Kásler og Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, præmis 70 og 73, og Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, præmis 74).

42 Selv om den forelæggende ret i den foreliggende sag er af den opfattelse, at ordlyden af det i hovedsagen omhandlede vilkår er klar og præcis, nævner retten samtidig, at udtrykket »genoptage nogen form for lønnet eller ulønnet erhvervsmæssig beskæftigelse«, der indgår i dette vilkår, kan forstås på forskellige måder. Ud over den af CNP Assurances foreslåede fortolkning, hvorefter dette udtryk ligeledes giver den forsikrede, som ikke har lønnet beskæftigelse på skades- eller sygdomstidspunktet, mulighed for at blive anset for at være fuldstændig uarbejdsdygtig, kan det ikke udelukkes, som det er anført i denne doms præmis 24, og som bemærket af såvel den franske regering som af Europa-Kommissionen under retsmødet, at det nævnte udtryk kan fortolkes således, at det ikke giver en person, som kan udøve en eller anden form for beskæftigelse, ret til, at forfaldne afdrag, som denne skylder sin aftalepart i henhold til invaliditetsgarantien, overtages.

43 Det skal i lighed med det af Kommissionen anførte bemærkes, at det ikke i den foreliggende sag kan udelukkes, selv om bestemmelsen er affattet grammatisk korrekt, hvilket det påhviler den forelæggende ret at bedømme, at rækkevidden af denne bestemmelse ikke er forstået af forbrugeren.

44 Denne institution har således bemærket, at forsikringsaftalen blev indgået for at beskytte forbrugeren mod følgerne af at være ude af stand til at betale de månedlige afdrag på sine lån. På den måde kunne forbrugeren have en forventning om, at begrebet »lønnet eller ulønnet erhvervsmæssig beskæftigelse« i forsikringsaftalen, og som indgår i definitionen af fuldstændig uarbejdsdygtighed, svarer til en erhvervsmæssig beskæftigelse, der, i det mindste potentielt, aflønnes på tilstrækkelig vis for at være i stand til at betale de månedlige afdrag på sine lån.

45 Som det således fremgår af drøftelserne under retsmødet, bliver tvivlen omkring den manglende klarhed af det i hovedsagen omhandlede vilkår forstærket af det meget brede og vage udtryk »lønnet eller ulønnet erhvervsmæssig beskæftigelse«, der er anvendt i dette vilkår. Ordet beskæftigelse kan, således som Kommissionen har fremhævet, nemlig omfatte enhver menneskelig handling eller aktivitet, der foretages for at nå et bestemt mål.

46 I den foreliggende sag, således som den franske regering har anført i sine skriftlige indlæg, er forbrugeren på tidspunktet for indgåelsen af den i hovedsagen omhandlede aftale ikke nødvendigvis klar over den omstændighed, at begrebet »fuldstændig uarbejdsdygtighed« i denne aftales forstand ikke svarer til begrebet »vedvarende, delvis invaliditet« i henhold til fransk socialsikringslovgivning.

47 Hvad angår detaljerne omkring et kontraktvilkår som det i hovedsagen omhandlede tilkommer det således den nationale ret på baggrund af alle relevante faktiske omstændigheder – herunder den reklame og de oplysninger, som forsikringsgiver fremkom med under forhandlingen af forsikringsaftalen samt mere generelt det samlede aftalekompleks – at afgøre, om en almindeligt oplyst, rimeligt opmærksom og velunderrettet gennemsnitsforbruger ikke alene havde mulighed for at kende forskel på begrebet »fuldstændig uarbejdsdygtighed« som omhandlet i den i hovedsagen omhandlede aftale og det i fransk socialsikringslovgivning anvendte begreb »vedvarende, delvis invaliditet«, men også var i stand til at bedømme de for ham potentielt alvorlige økonomiske følger af garantiens afgrænsning, der er indeholdt i forsikringspolicen, i overensstemmelse med de krav, der følger af den retspraksis, der er nævnt i denne doms præmis 41.

48 Ligeledes relevant i denne sammenhæng kan være den omstændighed, at den i hovedsagen omhandlede aftale indgår i et mere omfattende samlet aftalekompleks og hænger sammen med låneaftalerne. Det kan nemlig ikke kræves af forbrugeren, ved indgåelsen af de forbundne aftaler, at denne udviser samme agtpågivenhed hvad angår omfanget af de risici, der dækkes af forsikringsaftalen, som hvis forbrugeren havde indgået den nævnte aftale og låneaftalerne særskilt.

49 Såfremt den forelæggende ret måtte nå til den konklusion, at et vilkår som det i hovedsagen omhandlede, ikke er omfattet af den undtagelse, der er fastsat artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13 skal det bemærkes, at hvis et kontraktvilkårs ordlyd ikke er klar, gælder, i henhold til dette direktivs artikel 5, den fortolkning, som er mest gunstig for forbrugeren.

50 Det forelagte spørgsmål skal derfor besvares med, at artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at et vilkår i en forsikringsaftale, som garanterer overtagelse af forfaldne afdrag til långiveren i tilfælde af låntagerens fuldstændige uarbejdsdygtighed, kun er omfattet af undtagelsen i denne bestemmelse, hvis den forelæggende ret fastslår:

— dels, at dette vilkår – under hensyn til arten, den almindelige opbygning af og samtlige bestemmelser i det aftalekompleks, som vilkåret er en del af, samt til den juridiske og faktuelle sammenhæng, hvori det indgår – fastlægger et væsentligt kendetegn for dette kompleks, der som sådan er kendetegnende for komplekset, og

— dels, at det nævnte vilkår er affattet klart og forståeligt, dvs. at det ikke kun er forståeligt for forbrugeren på et grammatisk plan, men også således, at aftalen på gennemsigtig vis beskriver, hvordan den mekanisme, som det omhandlede vilkår knytter sig til, samt forholdet mellem denne mekanisme og den, der er fastsat i øvrige vilkår, konkret fungerer, således at denne forbruger på grundlag af præcise og forståelige kriterier kan vurdere, hvilke økonomiske følger aftalen kan få for den pågældende.

Sagens omkostninger

51 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Tredje Afdeling) for ret:

Artikel 4, stk. 2, i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler skal fortolkes således, at et vilkår i en forsikringsaftale, som garanterer overtagelse af forfaldne afdrag til långiveren i tilfælde af låntagerens fuldstændige uarbejdsdygtighed, kun er omfattet af undtagelsen i denne bestemmelse, hvis den forelæggende ret fastslår:

— **dels, at dette vilkår – under hensyn til arten, den almindelige opbygning af og samtlige bestemmelser i det aftalekompleks, som vilkåret er en del af, samt til den juridiske og faktuelle sammenhæng, hvori det indgår – fastlægger et væsentligt kendetegn for dette kompleks, der som sådan er kendetegnende for komplekset, og**

— **dels, at det nævnte vilkår er affattet klart og forståeligt, dvs. at det ikke kun er forståeligt for forbrugeren på et grammatisk plan, men også således, at aftalen på gennemsigtig vis beskriver, hvordan den mekanisme, som det omhandlede vilkår knytter sig til, samt forholdet mellem denne mekanisme og den, der er fastsat i øvrige vilkår, konkret fungerer, således at denne forbruger på grundlag af præcise og forståelige kriterier kan vurdere, hvilke økonomiske følger aftalen kan få for den pågældende.**

Underskrifter